

ADVIES Nr 14 / 2000 van 24 mei 2000.

O. Ref. : 10 / A / 2000 / 016

BETREFT : Wijziging van de internationale akkoorden van Bonn (6 juni 1955) teneinde de mededeling van informatiegegevens voor doeleinden van historisch onderzoek mogelijk te maken.

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer,

Gelet op de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, inzonderheid artikel 29;

Gelet op het verslag van dhr. B. De Schutter;

Brengt uit eigen beweging op 24 mei 2000 volgend advies uit :

I. Inleiding

De Commissie wordt om advies gevraagd betreffende de wijziging van de akkoorden van Bonn van 6 juni 1955 door middel van een resolutie en een protocol. Deze twee ontwerp teksten hebben tot doel de mededeling aan derden van documenten bijgehouden door de Internationale Commissie voor de Internationale Dienst voor Opzoeken¹, betreffende het verblijf van sommige personen in nationaal-socialistische concentratie- of werkkampen tijdens de tweede wereldoorlog, mogelijk te maken voor doeleinden van historisch onderzoek.

De ontwerp resolutie voorziet in de oprichting van een comité van experts, dat belast wordt met het vastleggen van de modaliteiten van toegang tot de documenten (5°).

Daarnaast verwijst het ontwerp naar artikel 4ter c) van het ontwerp van protocol, in verband met de voorwaarden gesteld aan de mededeling van de documenten, en met name van de naam en andere informatiegegevens zoals de woonplaats, de raciale afkomst, de godsdienstige overtuiging, de gezondheidstoestand, enz. van de betrokkenen (6°).

Het ontwerp van protocol bepaalt in zijn artikel 4ter a) dat de meegedeelde gegevens in principe geanonimiseerd moeten zijn.

Paragraaf c) van het ontwerp voegt evenwel een afwijking toe aan dit principe. De documenten die betrekking hebben op personen die geïdentificeerd kunnen worden², kunnen ter beschikking worden gesteld van de aanvragers :

- indien de CI/SIR beslist dat een dergelijke afwijking kan gerechtvaardigd worden door overwegingen van openbaar nut, of
- indien het belang van het historisch onderzoek de individuele belangen ruim overschrijdt, of
- indien het onderzoek niet op andere wijze kan verwezenlijkt worden.

II. Toepasselijke juridische bepalingen

- De wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens voorziet in een apart stelsel van bescherming voor wat de verwerking van gegevens voor wetenschappelijke, historische of statistische doeleinden betreft, met name inzake de bewaarduur van de gegevens. Deze bepalingen moesten in een koninklijk besluit worden uitgewerkt. Vóór de goedkeuring van de wet van 11 december 1998 tot wijziging van de wet van 8 december 1992 werd evenwel geen enkel koninklijk besluit genomen.

Vier artikelen van de gewijzigde wet maken gewag van een specifieke regeling betreffende deze verwerkingen :

- artikel 4 betreffende de algemene voorwaarden voor de rechtmatigheid van de verwerking handelt over de verenigbaarheid van het historische, wetenschappelijke of statistische doeleinde van de gegevensverwerking met de voornaamste finaliteit van de gegevensverwerking, en over de bewaarduur van de gegevens verwerkt voor historische, wetenschappelijke of statistische doeleinden;
- de artikelen 6 en 7 bepalen dat er specifieke bepalingen zullen moeten worden aangenomen in de veronderstelling van een verwerking van gevoelige gegevens voor wetenschappelijke doeleinden;
- artikel 9 bepaalt dat "*de verantwoordelijke voor de verwerking wordt vrijgesteld van kennisgeving van de betrokkene van de modaliteiten van de verwerking, inzonderheid wanneer voor een verwerking voor statistische doeleinden of voor historische of wetenschappelijke doeleinden (...), de kennisgeving van de betrokkene onmogelijk blijkt of onevenredig veel moeite kost.*"

¹ Hierna : de CI/SIR.

² De tekst van paragraaf c) verwijst op algemene wijze naar de documenten, zonder te preciseren of ze betrekking heeft op de informatie betreffende personen die geïdentificeerd zijn of kunnen worden. Niettemin moet dit afgeleid kunnen worden uit het afwijkende karakter van deze paragraaf.

De artikelen 4, 6 en 7 machtigen de Koning om preciezer maatregelen te nemen voor wat deze soorten verwerkingen betreft.
Het betreffende koninklijk besluit wordt momenteel opgesteld.

- Aanbeveling nr. R (83) 10 "relative à la protection des données à caractère personnel utilisées à des fins de recherche scientifique et de statistiques", aangenomen door het Comité van Ministers van de Raad van Europa op 23 september 1983, bevat bepalingen die bijzonder van nut zijn voor de door dit advies geïndiceerde soorten verwerkingen.

« 2. *Respect de la vie privée*

2.1. *Le respect de la vie privée des personnes doit être garanti dans le cadre de tout projet de recherche nécessitant l'utilisation de données à caractère personnel.*

2.2. *Dans la mesure du possible, la recherche doit utiliser des données anonymes. Les organisations scientifiques et professionnelles ainsi que les autorités publiques doivent promouvoir le développement de techniques et procédures assurant l'anonymat.*

4. *Utilisation des données*

4.1. *Les données à caractère personnel recueillies pour la recherche ne doivent pas être utilisées à d'autres fins.*

En particulier, elles ne doivent pas être utilisées pour prendre des décisions ou des mesures qui affectent directement la personne concernée, sauf dans le cadre de la recherche ou avec le consentement exprès de la personne concernée.

4.2. *Les données à caractère personnel, collectées dans le cadre d'un projet de recherche déterminé et avec le consentement des personnes concernées, ne peuvent être utilisées pour un autre projet de recherche substantiellement différent de par sa nature et son objet qu'avec leur consentement. Toutefois, lorsqu'il n'est pas possible d'obtenir ce consentement en raison du temps qui s'est écoulé ou du grand nombre de personnes concernées, les données recueillies antérieurement peuvent être utilisées en conformité avec les autres garanties prévues par le droit interne.*

7. *Sécurité des données*

7.1. *Les projets de recherche doivent prévoir expressément des mesures techniques et d'organisation pour garantir la sécurité et la confidentialité des données.*

9. *Conservation des données*

9.1. *Tout projet de recherche doit préciser, dans la mesure du possible, si, à l'achèvement de celui-ci, les données à caractère personnel recueillies seront détruites, rendues anonymes ou conservées et, dans ce dernier cas, dans quelles conditions. (...)*

9.3. *Avant de décider la destruction de données à caractère personnel détenues par des autorités publiques, l'éventuelle utilisation future de ces données à des fins de recherche doit être examinée, de préférence en consultation avec les institutions chargées de la conservation des archives publiques.*

9.4. *Si, à l'achèvement d'un projet, les données à caractère personnel utilisées ne sont pas détruites ou rendues anonymes, il conviendrait de favoriser leur dépôt auprès d'institutions chargées de la conservation de données et où des mesures de sécurité appropriées ont été prises. »*

II. Onderzoek van de ontwerpen van resolutie en protocol

Gelet op het ontbreken in België van precieze bepalingen van positief recht betreffende de kwestie van de verwerking van persoonsgegevens voor doeleinden van historisch onderzoek, steunt het onderzoek van de Commissie in het bijzonder op de algemene bepalingen van de wet van 8 december 1992, op de richtlijnen van het ontwerp van koninklijk besluit tot uitvoering van de wet³, en op de principes vervat in de aanbeveling nr. R (83) 10 van de Raad van Europa.

Daar het ontwerp van resolutie zich beperkt tot een verwijzing naar het ontwerp van protocol voor wat betreft de voorwaarden waaronder toegang tot de door CI/SIR bijgehouden informatie kan gemachtigd worden, zal de Commissie haar onderzoek concentreren op de artikelen 4bis en 4ter van voornoemd protocol.

Artikel 4bis a) en b)

De Commissie onthaalt op gunstige wijze het in a) 2° vermelde beginsel inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de verwerking van gegevens.

Wat de aan de cedent gelaten mogelijkheid betreft, zich te verzetten tegen het gebruik van zijn gegevens voor doeleinden van historisch onderzoek (b), wenst de Commissie eraan te herinneren dat wanneer de verwerkte gegevens van gevoelige aard zijn de wet vereist dat de *toestemming* van de betrokkene dient verkregen, een verplichting die in termen van gegevensbescherming strikter is dan een mogelijkheid op verzet.

De Commissie merkt ook op dat de "cedent" niet noodzakelijkerwijze de persoon is wiens persoonsgegevens verwerkt zijn.

Voor zover de kennisgeving van de betrokkene mogelijk is, conform artikel 9 van de wet van 8 december 1992, zou de betrokkene de mogelijkheid moeten worden gelaten zijn toestemming te verlenen voor de verwerking van de hem betreffende gegevens.

Artikel 4ter a)

De Commissie stemt in met het algemene beginsel zoals dat in de eerste paragraaf van dit artikel wordt omschreven, en volgens hetwelk de gegevens betreffende de betrokkenen anoniem moeten worden gemaakt alvorens aan een derde meegedeeld te worden.

Deze verplichting ligt in de lijn van zowel de aanbeveling van de Raad van Europa als het ontwerp van koninklijk besluit⁴.

De Commissie herinnert eraan dat het begrip "anoniem gegeven" op strikte wijze dient geïnterpreteerd en dat een gegeven enkel als anoniem kan beschouwd worden indien de betrokkene niet meer kan geïdentificeerd worden door enige andere persoon⁵.

Artikel 4ter b)

De Commissie heeft geen specifieke bezwaren ten opzichte van paragraaf b). Zij benadrukt evenwel dat "de aan de gedetineerden en verplaatste personen opgelegde straffen" persoonsgegevens vormen vanaf het moment dat zij betrekking hebben op personen die geïdentificeerd zijn of kunnen worden. Het is niet nodig deze in een paragraaf te vermelden die los staat van de paragraaf met erin de andere karakteristieken die wel als persoonsgegevens beschouwd worden.

³ Zoals gepubliceerd door het Ministerie van Justitie in het kader van een publieke raadpleging tijdens de maand december 1999.

⁴ Ontwerpartikel 3 : "De verwerking van persoonsgegevens voor historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden vindt plaats aan de hand van anonieme gegevens".

⁵ Conform de considerans van richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, en artikel 1 van het ontwerp van koninklijk uitvoeringsbesluit.

Artikel 4ter c)

Voorwaarden voor vrijstelling

De paragraaf stelt drie mogelijkheden tot vrijstelling van het principe van anonimiteit van de meegedeelde gegevens op één lijn.

De Commissie is van mening dat een essentieel stadium de terbeschikkingstelling van de persoonsgegevens (met name de naam van de betrokkenen) vooraf dient te gaan : indien de mededeling van *anonieme* gegevens niet toelaat het historisch onderzoek te verwezenlijken, dient de CI/SIR na te gaan of de mededeling van *gecodeerde* gegevens⁶ dit wel toelaat.

Slechts indien dit niet mogelijk is, kan de mededeling van gegevens van geïdentificeerde personen onder bepaalde voorwaarden worden toegelaten⁷.

De derde voorwaarde, genoemd in paragraaf c) van artikel 4ter (onmogelijkheid om het onderzoek op andere wijze uit te voeren, d.w.z. op een wijze die minder inbreuk pleegt op de persoonlijke levenssfeer) is dus van essentieel belang en dient het onderzoek van de twee andere voorwaarden vooraf te gaan.

Met betrekking tot het gevoelige karakter van de verwerkte gegevens, is de Commissie van mening dat de voorwaarden voor terbeschikkingstelling, namelijk het openbaar nut van het onderzoek en het in aanmerking nemen van de afweging van de op spel staande belangen, cumulatief dienen toegepast.

Algemene principes die van toepassing blijven

De Commissie herinnert eraan dat de naleving van deze verplichtingen niet vrijstelt van de naleving van de andere wetsbeginselen⁸, en inzonderheid van de naleving van het proportionaliteitsbeginsel. Enkel de gegevens die onontbeerlijk zijn voor de verwezenlijking van het onderzoek zullen meegedeeld mogen worden. De Commissie drukt de wens uit dat het Comité met dit beginsel expliciet rekening houdt tijdens het onderzoek van de aard van de gegevens die meegedeeld zouden kunnen worden (paragraaf 6° van het ontwerp van resolutie).

Zij herinnert eveneens aan het bestaan in de wet van een verplichting tot kennisgeving van de betrokkenen en de verplichting om de beveiliging van de gegevens te verzekeren in het kader van hun verwerking, hun opslag, de procedure van anonimisering of van hun codering.

De Commissie drukt haar voorbehoud uit ten aanzien van de modaliteiten van terbeschikkingstelling van de gegevens, aangezien het ontwerp van protocol geen enkele verduidelijking ter zake biedt.

Verantwoordelijkheid van de aanvrager

⁶ De gecodeerde gegevens blijven persoonsgegevens vermits zij betrekking hebben op personen die geïdentificeerd kunnen worden. Deze gegevens kunnen evenwel enkel in verband worden gebracht met de betrokkene mits tussenkomst van derden die onafhankelijk zijn van de voor de codering verantwoordelijke ontvanger (afdeling 2 van het ontwerp van koninklijk uitvoeringsbesluit).

⁷ Zie in die zin artikel 3 van voormeld ontwerp van koninklijk besluit :

"Indien de historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden van de verwerking niet verwezenlijkt kunnen worden door het verwerken van anonieme gegevens, mag de verantwoordelijke voor de verwerking gecodeerde persoonsgegevens verwerken overeenkomstig de bepalingen van afdeling 2 van dit hoofdstuk.

Indien de historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden van de verwerking niet verwezenlijkt kunnen worden door het verwerken van gecodeerde persoonsgegevens, kan de verantwoordelijke voor de verwerking niet-gecodeerde persoonsgegevens verwerken overeenkomstig de bepalingen van afdeling 3 van dit hoofdstuk."

⁸ We benadrukken dat deze verplichtingen, vermits zij voortvloeien uit de omzetting van de Europese richtlijn 95/46/EG, zich op dezelfde wijze doen gelden in ieder land van de Europese Unie dat partij is bij de akkoorden van Bonn, en a fortiori in Duitsland waar de organisatie haar zetel heeft.

De aanvrager is, door het opstarten van een verwerking van persoonsgegevens voor een door hem bepaalde finaliteit, in de zin van de wet een verantwoordelijke voor de verwerking. Hij bezit dus een vanzelfsprekende verantwoordelijkheid ten opzichte van de betrokken verwerking. Toch zou het van kunnen zijn te preciseren dat deze aanvrager verantwoordelijk is voor de verwezenlijking van de verwerking *met naleving van de juridische bepalingen waaraan hij onderworpen is, en inzonderheid met naleving van de bepalingen ten opzichte van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (bewaarduur van de gegevens, hergebruik voor andere dan de oorspronkelijk voorziene doeleinden, publicatie van het onderzoek, enz.)*, die in de hoger vermelde aanbeveling van de Raad van Europa uitvoerig omschreven worden.

Deze verantwoordelijkheid doet in geen enkel geval afbreuk aan de eigen verantwoordelijkheid van de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de mededeling van de gegevens, wat de voorwaarden betreft waaronder de gegevens meegedeeld worden, ten aanzien van hetgeen de wet voorschrijft op het vlak van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

De Commissie wenst tenslotte aan te geven dat dit advies helemaal niet vooruitloopt op het standpunt dat zij zou kunnen innemen in de veronderstelling dat de gegevens niet meer ter beschikking zouden worden gesteld voor onderzoek voor historische doeleinden, maar wel op algemene wijze voor het publiek in de vorm van de gegevensbank van de CI/SIR.

OM DEZE REDENEN,

brengt de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, onder voorbehoud van voornoemde opmerkingen, een gunstig advies uit.

Voor de secretaris,
wettig verhinderd,

De voorzitter,

(get.) G. POPLEU
adjunct-adviseur.

(get.) P. THOMAS